

ПРЕД'ЯВЛЕННЯ ТРУПА ДЛЯ ВПІЗНАННЯ З УРАХУВАННЯМ РЕАЛІЙ ВОЄННОГО СТАНУ

Oleksii Salmanov

кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри кримінального процесу та організації досудового слідства
факультету №1
Харківського національного університету внутрішніх справ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9421-5085>

Сьогодні наша держава зіткнулася з безпрецедентним викликом у сучасній історії – війною, яка зачіпає усі сфери суспільного життя, включно з боротьбою правоохоронних органів, органів національної безпеки і оборони не тільки з внутрішньою злочинністю, але й з зовнішнім ворогом. Важливим аспектом цього засобу правового захисту Національної поліції залишається розслідування злочинів з метою виконання завдань системи кримінального правосуддя. Водночас умови воєнного стану суттєво вплинули на можливості організації розслідування слідчими та оперативними підрозділами. Так, поліцейські щодня документують наслідки обстрілів населених пунктів та жорстокість російських військ щодо мирного населення на деокупованих та окупованих територіях. Реалії сьогодення активізують роботу слідчих підрозділів щодо документування злочинів російської армії в місцях бойових дій на території нашої держави.

Найчастіша слідча (розшукова) дія на під час воєнного стану на території України - це огляд місця події, проте, сьогодні друге місце серед найчастіших слідчих (розшукових) дій зайняла - пред'явлення трупа для впізнання.

Пред'явлення трупа для впізнання здійснюється з дотриманням вимог, передбачених ст. 228, ст. 230 КПК України. Перед тим, як пред'явити особу, труп особи для впізнання, слідчий, прокурор попередньо з'ясовує, чи може особа, яка впізнає, впізнати цю особу, опитує її про зовнішній вигляд і прикмети цієї особи, а також про обставини, за яких вона бачила цю особу, про що складає протокол. Якщо особа заявляє, що вона не може назвати прикмети, за якими впізнає особу, проте може впізнати її за сукупністю ознак, у протоколі зазначається, за сукупністю яких саме ознак вона може впізнати особу. То ж пред'явленню для впізнання трупа особи обов'язково передуює допит (допитуються особи, у яких зникли родичі чи близькі, чи вона стала свідком катувань, розстрілів і таке інше), тож необхідно з'ясувати: прізвище, ім'я, по батькові особи; вік; фах; зовнішні прикмети (зріст, стан, колір волосся, очей, шкіри тощо); коли особу бачили востаннє; як вона була одягнена, які речі були при ній; інші особливості зовнішності (татування, пірсинг, стан зубів, наявність протезів, післяопераційні шрами).

У практиці досудового розслідування зустрічаються два основні випадки пред'явлення трупа для впізнання. Перший випадок має місце при організації пред'явлення відразу ж після огляду місця події, і слідчий часто не в змозі

допитати кого-небудь щодо прикмет невідомої особи, труп якої буде пред'являтися. Під час таких обставин без попереднього допиту труп впізнають мешканці навколишніх будинків, вулиць, а також службові особи, які спілкуються з населенням. Другий випадок має місце тоді, коли на момент впізнання є дані про зникнення невідомої особи, отже згодом допитують її близьких чи знайомих, а потім уже пред'являють їм труп для впізнання.

Пред'явлення для впізнання трупа є одним із засобів установлення його особи. Труп або його частини можуть пред'являтися як у місці виявлення, так і в морзі. Найчастіше в такій слідчій дії беруть участь близькі родичі, члени сім'ї, друзі, знайомі, які знали за життя померлого. Тому особливу увагу слідчий повинен приділити психологічній підготовці особи, яка буде впізнавати. Маємо розуміти, що смерть дуже змінює зовнішність людини. Тому важливо перед пред'явленням для впізнання попередньо з'ясувати, чи може особа, яка впізнає, дійсно впізнати труп, опитати того, хто впізнає труп, про зовнішній вигляд і прикмети померлого, які слід зафіксувати у протоколі.

При проведенні пред'явлення для впізнання складається протокол згідно з вимогами ст.228, ст. 230, ст. 231 КПК України, у якому докладно зазначаються ознаки, за якими особа впізнала труп.

Якщо проводилося фіксування ходу слідчої дії технічними засобами, до протоколу обов'язково додаються фотографії трупа, що пред'являвся для впізнання, матеріали відеозапису. Хід і результати пред'явлення для впізнання фіксуються в протоколі, який складається відповідно до вимог, передбачених статтями 104-106 КПК України, під час проведення слідчої дії чи, що буває найчастіше, після її завершення. Протокол підписують: особа, яка проводила процесуальну дію, а також особи, які були присутні або брали участь у проведенні цієї слідчої (розшукової) дії.

Таким чином, пред'явлення трупа для впізнання на деокупованих територіях в умовах воєнного часу є досить розповсюдженою слідчою дією. Найчастіше, коли слідчі проводять огляд місця події, яке являє собою ділянки місцевості де відбувався обстріл територій чи будівель, підвалів чи сховищ, де збройні формування, чи кадрові військові рф здійснювали тортури та катування, масові розстріли Українського населення, а після чого, як результат - масові поховання, в ході такої слідчої дії, при виявленні захоронень без правил поховання, виявлення трупів, невід'ємною слідчою дією безпосередньо стає пред'явлення трупа для впізнання. Процесуальний порядок пред'явлення трупа для впізнання регламентується нормами КПК України, дотримання яких є обов'язковим. Недотримання процесуальних правил проведення даної слідчої (розшукової) дії є порушенням закону і тягне за собою юридичну недійсність проведеної дії.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> .
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

3. Кримінальний процес : підручник / [Л. Д. Удалова, В. В. Рожнова, Д. П. Письменний та ін.] за заг. ред. Д. П. Письменного, Л. Д. Удалової, М.А. Погорецького, С.С. Чернявського. Київ: Центр учбової літератури. 2022. – 780 с.
4. Кримінальний процес України : у питаннях і відповідях : навч. посіб. / авт. кол. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. Т. Г. Фоміної. Харків : ХНУВС, 2021. 300 с.
5. Конюшенко Ю. Ю. Процесуальні аспекти огляду місця злочину як слідчої (розшукової) діяльності : деякі питання для обговорення. 2021. № 88 (4). С. 229–235.